

Correctievoorschrift VWO

2017

tijdvak 1

aardrijkskunde

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 68 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Globalisering van McDonald's

- 1 **maximumscore 1**
internationale arbeidsverdeling

Vraag	Antwoord	Scores
2	<p>maximumscore 2</p> <p>Juiste antwoorden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pas na de val van het IJzeren Gordijn / nadat het communisme verdween werden in veel landen (in Oost-Europa en Azië) westerse restaurantketens/bedrijven toegelaten (politieke dimensie). – Vanaf toen steeg in Oost-Europa en Azië de welvaart (voor een deel van de bevolking), zodat er draagvlak kwam voor McDonald's restaurants (economische dimensie). – Vanaf toen oriënteerden mensen in Oost-Europa en Azië zich meer op de Amerikaanse/westerse cultuur (sociaal-culturele dimensie). <p>per juist antwoord</p>	1
3	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Homogenisering is in bron 1 te herkennen aan het wereldwijde gebruik van hetzelfde logo van McDonald's / het voorvoegsel 'Mc' / dezelfde slogan / vrijwel dezelfde verpakking (zodat de producten overal dezelfde uitstraling hebben) • Uit bron 1 blijkt dat McDonald's inspeelt op de herwaardering van nationale identiteiten door nationale specialiteiten te verkopen 	1 1
4	<p>maximumscore 2</p> <p>Een juiste redenering is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De cartoon toont Amerikaanse/westerse multinationals die andere gebieden overnemen / overspoelen met hun producten • en anders-globalisten kunnen hiermee hun standpunt onderbouwen dat globalisering (ook) negatieve effecten heeft op (bewoners van) andere gebieden 	1 1
5	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diffusie is het verst gevorderd bij flesjes Coca Cola • Flesjes Coca Cola zijn overal verkrijgbaar (terwijl het fastfood van McDonald's en de IKEA-meubelen uitsluitend in filialen van deze ketens worden verkocht) / Coca Cola bestaat het langst (en de verspreiding vindt dus ook al langer plaats) / Flesjes Coca Cola zijn goedkoper dan het fastfood van McDonald's of IKEA-meubelen 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 – Wereldsteden vergeleken

6 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- In Noord-Amerikaanse wereldsteden is het autogebruik / is de welvaart hoger (dan in Aziatische wereldsteden) 1
- zodat in Noord-Amerikaanse wereldsteden meer inwoners in buitenwijken zijn gaan wonen (en de omvang van het bebouwd oppervlak groter is geworden) 1

Opmerking

Een omgekeerde redenering vanuit Aziatische wereldsteden dient goed gerekend te worden.

7 maximumscore 2

- a Noord-Amerika
- b Australië
- c Europa
- d Azië

indien vier antwoorden juist 2

indien drie of twee antwoorden juist 1

indien minder dan twee antwoorden juist 0

8 maximumscore 2

- Manhattan: rechtsonder 1
- Boswash: linksboven 1

9 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat

- Chicago, Parijs en Rotterdam al in 1925/1950 vrijwel hun huidige aantal inwoners bereikt hadden, terwijl São Paulo, Cairo en Karachi juist in de afgelopen decennia / sinds 1950 hard groeien 1
- in Chicago, Parijs en Rotterdam veel meer suburbanisatie heeft plaatsgevonden dan in São Paulo, Cairo en Karachi / in São Paulo, Cairo en Karachi een grote trek (van vooral jonge mensen) van het platteland naar de stad plaatsvindt (en in Chicago, Parijs en Rotterdam niet meer) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 3 – De Aleoeten in Alaska

- 10 maximumscore 2**
- Veel namen van vulkanen op atlaskaart 192A hebben nog Russische namen (Pavlof, Kupreanof, Veniaminof) 1
 - Alaska bezit grote hoeveelheden grond-/delfstoffen (zoals aardolie en aardgas) / Alaska is van geopolitiek belang 1
- 11 maximumscore 3**
- De Aleoetentrog ontstaat doordat een plaat onder een andere plaat duikt (waarbij een diepe, langgerekte sleuf op de oceaanbodem ontstaat) 1
 - De aardbevingen ontstaan door (het vrijkomen van opgebouwde) spanning/wrijving tussen (het vaste gesteente van) de wegduikende plaat en de bovenliggende plaat 1
 - De actieve vulkanen ontstaan doordat de wegduikende plaat smelt (en magma opstijgt richting het aardoppervlak) 1
- 12 maximumscore 2**
- Uit de uitleg moet blijken dat
- (zware) aardbevingen bij de Aleoeten tsunami's kunnen veroorzaken (oorzaak) 1
 - waardoor ook op een grotere schaal (kust)gebieden getroffen kunnen worden / ook (kust)gebieden die verder van de Aleoeten af liggen getroffen kunnen worden (gevolg) 1
- 13 maximumscore 2**
- Uit de beschrijving moet blijken dat
- de (Pacifische) plaat (in noordelijke richting) over een hotspot schoof 1
 - waarbij van noord naar zuid steeds nieuwe vulkanen werden gevormd (die een keten van onderzeese bergen hebben gevormd) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 – Landdegradatie in de hak van Italië

- 14 maximumscore 2**
 Uit het antwoord moet blijken dat
- de Apennijnen zijn ontstaan door convergentie van / het botsen van platen (waardoor gesteentelagen werden geplooid) 1
 - Apulië in de regenschaduw / aan de lijszijde van de Apennijnen ligt / de Apennijnen de meeste neerslag (aan de westzijde) opvangen (waardoor in Apulië weinig neerslag valt) 1
- 15 maximumscore 2**
 Uit de beschrijving moet blijken dat
- klimaatverandering leidt tot (hogere temperaturen en) meer verdamping 1
 - zodat de bodem makkelijker uitdroogt / er minder vegetatie groeit (die de bodemdeeltjes kan vasthouden) 1
- 16 maximumscore 3**
 Een juiste beschrijving bevat de volgende stappen:
- Apulië heeft een droge zomer / een mediterraan/Cs-klimaat 1
 - Vooral in de zomer wordt Apulië door veel toeristen bezocht 1
 - Het oppompen van zoet water voor het toerisme leidt tot het opdringen van zout water 1
- 17 maximumscore 2**
 Uit de redenering moet blijken dat
- er op lokale/regionale schaal onvoldoende geld is, omdat Apulië binnen Italië/Europa een relatief arme regio is 1
 - er op nationale schaal wel voldoende geld is, omdat Italië een relatief welvarend land is / er op continentale schaal wel voldoende geld is, omdat de Europese Unie subsidies/fondsen beschikbaar kan stellen voor relatief arme regio's 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Zuidoost-Azië

Opgave 5 – ASEAN en China

18 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- De Filipijnen en Indonesië hebben (in tegenstelling tot Maleisië, Singapore en Thailand) een vergelijkbare industrie/economie als die van China 1
- Deze industrie kan, als invoerheffingen verdwijnen, weggeconcurrereerd worden door de Chinese industrie (die nog goedkoper produceert) / de markt in deze landen kan, als de invoerheffingen verdwijnen, overspoeld worden met goedkope producten uit China 1

19 maximumscore 2

- 1 Maleisië
- 2 Thailand
- 3 Indonesië
- 4 Singapore

indien vier antwoorden juist 2
indien drie of twee antwoorden juist 1
indien minder dan twee antwoorden juist 0

20 maximumscore 2

- Singapore heeft een grote (overslag)haven / veel zakelijke dienstverlening (en is daarom gebaat bij vrijhandel met China) (economisch kenmerk) 1
- In Singapore wonen relatief veel Chinezen (77%) / Singapore is cultureel sterk verwant aan China (zodat er relatief makkelijk handelsrelaties gelegd worden) (sociaal-cultureel kenmerk) 1

21 maximumscore 4

Een juiste argumentatie bij de mening van Bello is:

- Door het vrijhandelsverdrag hebben Chinese bedrijven makkelijker toegang tot de markt/economie van landen als Laos en Myanmar 1
- waarbij de kans groot is dat grondstoffen/landbouwproducten uit deze landen zullen worden onttrokken / dat de markt van deze landen overspoeld wordt door Chinese producten 1

Een juiste argumentatie bij de mening van Wignaraja is:

- Door het vrijhandelsverdrag zullen er (door Chinese bedrijven) meer investeringen in landen als Laos en Myanmar worden gedaan 1
- waarbij in die landen meer werkgelegenheid ontstaat / investeringen in bijvoorbeeld de infrastructuur worden gedaan 1

Opgave 6 – Angkor in Cambodja

22 maximumscore 1

Maleisië, Singapore en Indonesië

Opmerking

Alleen als alle drie de landen juist zijn, 1 scorepunt toekennen.

23 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- Voor de aanleg van akkers werden bossen gekapt / Bij akkerbouw lagen de akkers ook regelmatig braak (oorzaak) 1
- waardoor na hevige regenval veel vruchtbare grond wegspoelde (en kanalen en het drinkwaterreservoir konden verstopten) (gevolg) 1

24 maximumscore 2

- Zandsteen ontstaat als zand door bovenliggende lagen in elkaar wordt gedrukt / verkit (en verhardt tot een vast gesteente) 1
- Boomwortels duwen (als ze dikker worden) het gesteente / de tempelmuren uit elkaar 1

Opmerkingen

Voor een antwoord dat alleen mechanische of fysische verwerking noemt, geen scorepunten toekennen.

Antwoorden die ingaan op afbraak door chemische verwerking dienen fout gerekend te worden.

25 maximumscore 1

atlaskaart 139B

Leefomgeving

Opgave 7 – Ruimte voor de rivier de IJssel

26 maximumscore 2

De juiste doelen zijn:

- Het (bij lage afvoer) bevaarbaar houden van de Neder-Rijn en de IJssel 1
- Het vergroten van de watertoevoer naar andere delen van Nederland / het IJsselmeer 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat als deze maatregelen meer bovenstrooms worden genomen het overstromingsrisico over een groter traject verkleind wordt.

28 maximumscore 2

Juiste fysisch-geografische redenen zijn:

- Het gebied dat hoogwatergeul is geworden, was al een laaggelegen gebied.
- De inlaat van de hoogwatergeul zit in de stroomrichting van de rivier / buitenbocht van de rivier (waardoor de geul makkelijk vol kan stromen).
- In het traject dat bij piekafvoer door de hoogwatergeul wordt ontlast is het overstromingsgevaar relatief groot / heeft de rivier relatief weinig ruimte.

per juiste reden

1

29 maximumscore 3

- Deventer: (b), de stroomsnelheid in de IJssel bij Deventer zal toenemen als de hoogwatergeul in gebruik is / het water zal bij Deventer sneller afgevoerd worden als de hoogwatergeul in gebruik is (waardoor de waterstand daar ongeveer 15 cm zal dalen) 1
- Veessen: (c), als de hoogwatergeul in gebruik is, zal een deel van het IJsselwater door deze hoogwatergeul stromen en niet meer langs Veessen (waardoor de waterstand daar ongeveer 70 cm zal dalen) 1
- Zwolle: (a), het water dat door de hoogwatergeul zal stromen (als deze in gebruik is), voegt zich stroomopwaarts van Zwolle weer bij de IJssel (waardoor bij Zwolle evenveel water langs blijft stromen) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 8 – Amsterdam

30 maximumscore 2

Juiste kenmerken zijn:

- De haventerreinen liggen relatief dicht bij de binnenstad.
- Op de haventerreinen is veel ruimte beschikbaar.
- Op de haventerreinen is (industrieel) erfgoed aanwezig.
- Er is vanaf de haventerreinen vrij uitzicht over het water.

per juist kenmerk

1

31 maximumscore 2

Een juist antwoord is:

- De metropoolvorming in en rondom Amsterdam trekt enerzijds veel bedrijven/instellingen aan die zich ook vestigen buiten Amsterdam / die werkgelegenheid bieden aan mensen buiten Amsterdam (*spread*-effecten) 1
- anderzijds trekken er vanuit andere delen van het land veel (hoogopgeleide) mensen naar Amsterdam en omgeving / anderzijds worden bedrijven verplaatst naar Amsterdam (*backwash*-effecten) 1

32 maximumscore 2

Juiste kenmerken zijn:

- De Noordvleugel heeft een relatief hoogopgeleide bevolking.
- In de Noordvleugel is het (besteedbaar) inkomen relatief hoog.
- In de Noordvleugel zijn al relatief veel kennisintensieve diensten aanwezig (en dat zorgt voor een multipliereffect).
- In de Noordvleugel zijn relatief veel culturele instellingen aanwezig.

per juist kenmerk

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

33 maximumscore 3

dimensie	positie in de top 20 (kies uit: <i>relatief hoog</i> of <i>relatief laag</i>)	reden voor de relatief hoge of relatief lage positie van Amsterdam
politieke	relatief laag	Amsterdam is geen regeringscentrum.
economische	relatief hoog	Amsterdam is een belangrijk financieel centrum / heeft veel hoofdkantoren.
sociaal-culturele	relatief hoog	Amsterdam heeft veel toonaangevende musea / concertzalen.

indien zes vakken in het schema juist ingevuld	3
indien vijf of vier vakken in het schema juist ingevuld	2
indien drie of twee vakken in het schema juist ingevuld	1
indien minder dan twee vakken in het schema juist ingevuld	0

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 23 mei.

Ook na 23 mei kunt u nog tot 14 juni gegevens voor Cito accorderen. Alle gegevens die vóór 14 juni zijn geaccordeerd, worden meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Opgave 1

- bron 1 bron: McDonald's around the world
bron 2 bron: Andrew Singer, Minnesota VS

Opgave 2

- bron 1 vrij naar: <http://matthartzell.blogspot.nl>
bron 2 vrij naar: <http://sapiens.revues.org>

Opgave 4

- bron 1 vrij naar: www.climateadaptation.eu

Opgave 5

- bronnen 1 en 2 vrij naar: Trouw, 23 maart 2010

Opgave 6

- bron 1 vrij naar: www.scientias.nl en Bjørn Christian Tørrissen, 2005
bron 2 bron: <https://travelswithanineyearold.files.wordpress.com>

Opgave 7

- bron 1 bron: www.ijsselweide.com/gebiedskaart en Cito